

Mark- och miljödomstolen

Miljö- och energidepartementet
Energienheten
103 33 Stockholm

**Remiss av Statens Energimyndighetens och Naturvårdsverkets
rapport om kommunal tillstyrkan av vindkraft
(Ert dnr M2017/01633/Ee)**

Mark- och miljödomstolens ställningstagande

Mark- och miljödomstolen har ingen erinran mot förslaget att avskaffa det kommunala vetot men vill framhålla att ett annat alternativ i rapporten, nämligen alternativet Tidig tillstyrkan, kan vara ett likvärdigt sätt att nå de avsedda förbättringarna av provningssystemet.

Mark- och miljödomstolens synpunkter

Samtliga de i utredningen presenterade åtgärdsalternativen bygger på att det kommunala inflytandet i frågan inskränks i större eller mindre omfattning varför frågeställningarna huvudsakligen är av politisk karaktär. En uttalad avsikt med förslaget är också (se t.ex. rapporten s. 20) att ta bort kommunernas möjligheter till politiska ställningstaganden i frågan om etablering av vindkraft på viss plats och i frågan om vad som är lämplig mark- och vattenanvändning.

Den underliggande rättspolitiska frågan, ytterst om maktindelningen mellan stat och kommun, ligger utanför det område där domstolen utifrån sitt särskilda uppdrag kan tillföra något till lagstiftningsärendet. Domstolen har däremot att bedöma och lämna synpunkter på i vad mån rapportens förslag är ägnade att nå de avsedda målen med uppdraget.

I syfte att effektivisera handläggningen och korta handläggningstiderna för att främja vindkraftsutbyggnaden i Sverige infördes den 1 augusti 2009 nya bestämmelser för provning av vindkraft som innebar att kravet på detaljplan och bygglov togs bort och kommunal tillstyrkan krävdes för större, tillståndspliktiga vindkraftverk. Bestämmelsen om kommunal tillstyrkan infördes genom miljöbalkens 16 kap. 4 § (hädanefter MB 16:4).

Energimyndighetens (EM:s) och Naturvårdsverkets (NV:s) redovisning av regeringsuppdrag avseende kommunal tillstyrkan av vindkraft lyfter fram behov av att ytterligare underlätta tillståndprocessen för vindkraftsetableringar och att göra den mer rättssäker än idag. För att åstadkomma detta rekommenderar myndigheterna att bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i 16:4 MB upphävs, och bedömer att miljöprovningen är fullgod även utan rätt till kommunalt veto. En alternativ lösning som föreslås av EM och NV

(fast något sämre enligt myndigheterna) är en tidig kommunal tillstyrkan dvs. att tidpunkten för tillstyrkan tidigareläggs och ska avse ett ställningstagande om platsen för vindkraftsverksamheten är lämplig för ändamålet.

Att upphäva kommunens vetorätt framstår allmänt som en effektiv metod att nå de avsedda målen med reformen. En potentiell förseningsfaktor elimineras och de invändningar som kan finnas mot ett vindkraftsprojekt från kommunens sida behandlas tillsammans med andra, i prövningsmyndighetens samlade prövning.

För att resonemanget i det närmast föregående ska vara bärande krävs dock att det kommunala vetot någorlunda frekvent läggs i ärenden där tillståndsansökan annars hade bifallits. Huruvida detta är fallet, eller ej, framgår inte av rapporten och kan knappast bedömas på tillgängligt rättsfallsmaterial.

Antas i stället att veto i betydande omfattning läggs i ärenden där det finns vägande mark- och miljörättsliga invändningar mot det ansökta projektet blir bilden annorlunda. I sådana fall kan vetot objektivt sett fungera som en processekonomisk avslutning av tillståndsårendet. I de presumtiva avslagsfallen är detta inte minst gynnsamt för sökanden, som besparas onödiga processkostnader.

Oavsett hur prövningssystemet till slut utformas kommer tillståndsprövningen att i olika avseenden vara kopplad till kommunens markanvändningsöverväganden, av följande skäl.

Det är obestridligt att utbyggnad av vindkraft, såsom en fossilfri energikälla, är positiv från klimatsynpunkt och bör främjas med hänsyn till landsdels behov av viss energiproduktion. Utbyggnad av vindkraft utgör således ett allmänt intresse som i vissa fall klassas som riksintresse och måste vägas mot andra intressen. Enligt EM finns det idag (*augusti 2017*) 313 riksintresseområden för vindbruk, varav 284 områden på land och 29 till havs och i insjöar. Det totala anspråket är 7 886,8 km² exklusive bebyggelse och utgör drygt 1,5 procent av Sveriges yta inklusive svenskt vatten. Riksintressen gäller de geografiska områden som har pekats ut därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Energimyndigheten har det specifika uppdraget av regeringen att ta fram områden på land och till havs med särskilt goda vindförutsättningar som ska vara av riksintresse för vindbruk.

(<http://www.energimyndigheten.se/fornybart/riksintressen-for-energiandamal/riksintressen-for-vindbruk/>). En stor del av svenska kommuner har upprättat en vindbruksplan som en del av en översiktsplan med avsikt att underlätta styrningen av etableringar av vindkraftverk till de mest lämpliga platserna.

Trots sin tveklösa miljönytta utgör dock etablering av vindkraft en miljöfarlig verksamhet som prövas utifrån miljöbalkens regelverk, där alltid en lokaliseringsfråga har en central plats i prövningen och i många fall spelar en avgörande roll för tillåtlighet av verksamheten. Ur prövningssynpunkt är det därför av stor vikt att vald lokalisering av sökt etablering av vindkraftverk är väl förankrad och godkänd både på lokal och regional nivå innan stora och kost-

stamma arbetsinsatser tas i anspråk både från sökandens och prövningsmyndighetens sida.

De överklagade tillståndsbeslut som prövas av mark- och miljödomstolen är i många fall förknippade med sökandens val av etableringslägen, risk för framtida eller befintliga bullerstörningar samt påverkan på naturmiljön. Kommunerna som i de flesta fallen har tillsynsansvar över större vindbruksanläggningar har även mest aktuell kunskap om vilka etableringsmöjligheter som råder inom respektive kommun. Om etableringen redan är ett faktum, måste den vid behov fatta obekväma beslut dels för verksamhetsutövare, dels för de närmast boende eller för båda parter samtidigt beroende på omständigheter. Kommunernas kännedom avseende lokala förhållanden väger därför tungt för att vid behov förhindra risk för bullerstörningar eller andra konsekvenser av olämplig lokalisering. Risken för ökat antal överklaganden till mark- och miljödomstolen med anledning av det sistnämnda, lär därför bli mindre om kommunen i ett tidigt skede kan få ta ställning till möjliga etableringsområden (alternativ Tidig tillstyrkan i rapporten). Eftersom tillstyrkan från kommunen föreslås bli inhämtad såsom en obligatorisk del av tillståndsansökan, i enlighet med 22 kap. 1 § MB innan ansökan tas upp för prövning, behöver inte projektören i onödan lägga ned resurser på att ta fram en fullständig tillståndsansökan om kommunen sedan inte tillstyrker etableringen.

Sammantaget, även om kommunernas inflytande över mark- och vattenanvändningen för vindkraftsverksamhet begränsas i någon mån med förslaget om tidig tillstyrkan jämfört med idag, eftersom tillstyrkan blir bindande när ansökan har kungjorts, anser domstolen att detta alternativ är en god lösningen sett utifrån behovet att effektivisera tillståndsprocessen och minska tillsynsansatser. Kommunens beslut ska dock vara tydligt och bör motiveras för att öka förståelsen av ställningstagandet.

För det fall att det kommunala vetot skall bestå i någon form bör, oavsett utformningen i övrigt, i lagtext klargöras

dels att underlåtenhet att svara eller att inte svara inom förelagd tid skall innebära att den sökta etableringen tillstyrks,

dels att en tillstyrkan måste vara ren, dvs. ja eller nej till ansökan, utan villkor, alternativt att en villkorad tillstyrkan skall anses innebära att den ansökta etableringen inte tillstyrks,

dels huruvida ny domstolsprövning av samma etablering, t ex vid ändringstillstånd eller nytt tillstånd pga. att en befintlig vindkraftspark utökas, kräver ny kommunal tillstyrkan.

Stefan Nilsson

Ulf Klerfalk

Jolanta Green

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Stefan Nilsson, chefsrådmannen Ulf Klerfalk (referent) och tekniska rådet Jolanta Green.